

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

1.1.1 ลักษณะของอาชญากรรม

อาชญากรรม เป็นการกระทำที่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา เป็นสภาวะปกติของทุกสังคม แสดงถึงความไม่สมบูรณ์และความบกพร่องของระเบียบสังคม เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคม กล่าวคือ มีความจำเป็นต้องอยู่ร่วมกันเป็นสังคมเพราะต้องมีการพึ่งพาอาศัยกัน และเมื่อมีการอยู่ร่วมกันก็จำเป็นต้องมีระเบียบของสังคมนั้น ซึ่งระเบียบของสังคมเป็นสิ่งจำเป็นเนื่องจากเป็นกลไกในการควบคุมให้สังคมมีความปกติสุข

ตามหลักอาชญาวิทยา สามารถแยแ่กประเภทของอาชญากรรม ได้เป็นหลายรูปแบบ ดังนี้

1. อาชญากรรมพื้นฐาน (Basic Crime) เช่น การลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ทำร้ายร่างกาย ฆ่าผู้อื่น เป็นต้น
2. อาชญากรรมปราศจากผู้เสียหาย (Non-Victim Crime) เช่น ความผิดเกี่ยวกับการพนัน การค้าประเวณี
3. อาชญากรรมคอปกขาว (White-collar Crime) เช่น การฉ้อราษฎร์บังหลวง
4. อาชญากรรมองค์กร (Group Crime) เช่น ขบวนการค้ายาเสพติด หรือสินค้าหนีภาษี
5. อาชญากรรมพิเศษ (Special Crime) เช่น การก่อการร้ายระหว่างประเทศ

อาชญากรรมจะเกิดขึ้นได้เมื่อมีความเหมาะสมทางปัจจัยหลายๆ อย่างได้แก่ ภาวะทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งแนวความคิดที่จะลดอาชญากรรมที่ต้นเหตุของปัญหา คือกระบวนการขัดเกลาทางสังคม คือให้การศึกษาอบรมที่ถูกต้องเหมาะสม โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ ครอบครัว โรงเรียน วัด และองค์กรทางชุมชนอื่นๆ นอกจากนี้ได้แก่ แนวทางการบังคับใช้กฎหมาย กฎหมายจึงถูกกำหนดขึ้นใช้เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการควบคุมอาชญากรรม แนวทางการลดช่องโอกาสการเกิดอาชญากรรมเป็นแนวทางหนึ่งที่ได้ถูกนำมาใช้ เพื่อป้องกันอาชญากรรม โดยอาศัยอุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ เช่น สัญญาณกันขโมย การสอดส่องตรวจตราของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ซึ่งเป็นการจัดสภาพแวดล้อมที่เป็นลักษณะทางกายภาพ ตลอดจนการวางผังเมืองในลักษณะที่เป็นการลดช่องโอกาสในการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม ซึ่งการวางผังเมือง นอกจากจะมีส่วนสำคัญในการจัดระเบียบ เพื่อรองรับการเจริญเติบโตของเมืองแล้ว ลักษณะหรือรูปแบบของเมือง จะเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่เอื้อให้เกิดการก่ออาชญากรรม ตัว

อย่างเช่น เส้นทางสัญจรที่เปลี่ยน เป็นบริเวณที่ง่ายต่อการประทุษร้ายต่อร่างกาย และทรัพย์สิน สภาพชุมชนแออัด เป็นที่มั่วสุมก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรม ซึ่งเป็นอาชญากรรมที่เกิดขึ้นเนื่องจาก สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

กรุงเทพมหานคร เมืองหลวงของประเทศไทย เป็นศูนย์กลางทางด้านเศรษฐกิจ และการเมืองการปกครอง ทำให้มีอัตราการขยายตัวของประชากรสูงอย่างต่อเนื่อง โดยการเพิ่มขึ้นของ ประชากรของกรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ.2535 มีจำนวน 5,562,141 คน เพิ่มขึ้นเป็น 5,584,963 ในปี พ.ศ.2539 คิดเป็นอัตราการเพิ่มร้อยละ 0.1 ต่อปี นอกจากจำนวนประชากรที่สูงแล้ว สภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนความหนาแน่นของประชากร ต่างมีส่วนทำให้เกิดผลกระทบต่อ ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในด้านต่าง ๆ เช่น ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหาการจราจร ปัญหาด้านคุณภาพชีวิต นอกจากนี้ปัญหาที่สำคัญอีกด้านหนึ่ง คือ ปัญหาด้านความปลอดภัยในชีวิตและ ทรัพย์สินของประชาชน ซึ่งมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้น ตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ซึ่งการแก้ ปัญหาอาชญากรรมที่ถูกต้อง เน้นที่การป้องกัน หรือลดช่องโหว่โอกาสมากกว่าการปราบปราม

จากการศึกษาปัญหาอาชญากรรมในกรุงเทพมหานคร พบว่า คดีอาชญากรรมเกี่ยวกับความ ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของคนกรุงเทพมหานครได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังนั้นจึงควรมีการ ศึกษาหาทางป้องกันให้อาชญากรรมเกิดขึ้นน้อยที่สุด เพื่อความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ของประชาชน ตลอดจนภาวะเศรษฐกิจและสังคมของประเทศชาติโดยส่วนรวม

1.1.2 ลักษณะความเป็นเมืองกับปัญหาอาชญากรรม

จากการที่กรุงเทพมหานครเป็นเมืองโตเดี่ยวหรือเอกนคร มีปัจจัยในด้านต่างๆ ที่เป็นตัว ดึงดูด (Pull Factor) ให้ประชากรในต่างจังหวัดเข้ามาทำงานกรุงเทพมหานครจำนวนมาก จึงเกิด การกระจายตัวของประชากรไปสู่ชานเมืองในทุกทิศทาง มีชุมชนเกิดขึ้นในรูปแบบ ต่างๆ เช่น บ้านจัดสรรประเภทบ้านเดี่ยวและทาวน์เฮาส์ ตึกแถว อาคารพาณิชย์ ฯลฯ เมื่อชุมชนขยายตัว เป็นย่านพักอาศัยขนาดใหญ่ขึ้นโดยไม่มีมาตรการทางผังเมืองควบคุมอย่างได้ผล ทำให้การใช้ที่ดิน เกิดความสับสนไร้ระเบียบ เกิดศูนย์การค้า สวนสนุก บาร์ ไนท์คลับ เป็นต้น สถานบันเทิง เรียงรายต่างๆ เหล่านี้เกิดขึ้นตามการขยายตัวของชุมชน เนื่องจากในย่านพักอาศัยขนาดใหญ่จะมี กำลังซื้อมหาศาล เมื่อมาตรการทางผังเมืองในการควบคุมการใช้ที่ดินใช้ไม่ได้ผล ประกอบกับปัญหา การจราจรที่ทำให้การเดินทางเข้าสู่เขตเมืองไม่สะดวก ธุรกิจประเภทต่างๆ จึงเกิดขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชนในชุมชนนั้นๆ เมื่อสังคมเกิดการขยายตัวใหญ่ขึ้น มีการเคลื่อนไหว ทางสังคมสูง มีผู้คนมากหน้าหลายตาผ่านไปมาอยู่เสมอไม่มีการสนใจกัน อาชญากรจึงถือโอกาส แฝงตัวเข้ามาสังเกตการณ์ในการประกอบอาชญากรรมโดยง่าย นอกจากนี้ วิถีชีวิตของคนเมือง ที่เผชิญกับปัญหาการจราจร ต้องตื่นแต่เช้ามืดเพื่อรีบไปทำงานในเมือง และกลับมาในตอนค่ำหรือตี กเวลาที่จะสำรวจตรวจตราความเรียบร้อย ความแน่นหนาของบ้านเรือน เพื่อป้องกันคนร้ายจึงน้อยลง เช่น ประตูหน้าต่างไม่แน่นหนา ไม่มีเหล็กดัด เป็นต้น จึงเป็นโอกาสให้คนร้ายเข้ามาโจรกรรม

ในช่วงที่ปลอดภัยได้โดยง่าย ในขณะที่ไม่มีระบบรักษาความปลอดภัย ที่รัดกุมก็จะถูกโจรกรรมทรัพย์สินอยู่เสมอ และถ้าหมู่บ้านได้อยู่ใกล้กับชุมชนแออัด หรือใกล้บริเวณก่อสร้างก็จะถูกโจรกรรมอยู่เสมอ เป็นต้น นอกจากนี้ประชาชนที่สัญจรมาจากที่ต่างๆ เป็น "ประชากรแฝง" เข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร เมื่อมีการลักทรัพย์เกิดขึ้นมาทำให้ความร่วมมือ ในการชี้เบาะแสจากประชาชนมีน้อย ซึ่งจากการที่พื้นที่ สน.สุทธิสาร เป็นพื้นที่เขตเมืองชั้นในของกรุงเทพมหานคร เป็นศูนย์รวมของการพาณิชยกรรมต่างๆ จำนวนมาก ทำให้พื้นที่มีการเคลื่อนไหวสูงทั้งในเวลากลางวันและกลางคืน มีผู้คนมากหน้าหลายตาผ่านไปมาอยู่ตลอดเวลา เหล่านี้ได้ทำให้พื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลสุทธิสารเกิดคดีอาชญากรรมเพิ่มขึ้นตามไปด้วย จากสถิติคดีอาชญากรรม พบว่าพื้นที่ของ สน.สุทธิสารเป็นพื้นที่ที่มีการเกิดคดีอาชญากรรมประเภทประทุษร้ายต่อทรัพย์ สูงพื้นที่หนึ่งของกรุงเทพมหานคร

ดังนั้นการป้องกันอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม จึงเป็นหนทางหนึ่งในอันที่จะช่วยลดการเกิดอาชญากรรม ซึ่งเป็นวิธีการที่สามารถแก้ไขได้โดยไม่ยากและใช้เวลาที่ไม่ยาวนานนัก หากผู้ที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจและได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย การวิจัยนี้จะทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ ในด้านต่างๆ ของสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเกิดอาชญากรรมประเภทประทุษร้ายต่อทรัพย์ เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและลักษณะทางกายภาพของสภาพพื้นที่ และประเภทอาชญากรรมที่เกิดขึ้น
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางกายภาพ กับประเภทของอาชญากรรมที่เกิดขึ้น
3. เพื่อเสนอแนวทางวางแผนในการป้องกัน และควบคุมอาชญากรรม

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษานี้ ทำการศึกษาเบื้องต้นถึงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางกายภาพของชุมชนประเภทที่พักอาศัย ในพื้นที่ความรับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลสุทธิสาร กับการเกิดคดีอาชญากรรมประเภทประทุษร้ายต่อทรัพย์ โดยนำความรู้ทางด้านนิเวศน์วิทยาอาชญากรรมอาชญาวิทยา แนวความคิดว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรม อิทธิพลของสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มีต่อพฤติกรรมมนุษย์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของผู้รู้ต่างๆ มาผสมผสานกันโดยอาศัยความรู้ทางด้านผังเมือง และสถิติเป็นตัววิเคราะห์ แม้ว่าสภาพทางกายภาพจะไม่ใช่วิธีวิจัยที่เป็นสาเหตุให้เกิดอาชญากรรมโดยตรงก็ตาม แต่เป็นปัจจัยแฝงอย่างหนึ่งที่สร้างสภาวะอันเหมาะสม และเอื้ออำนวยโอกาสให้เกิดอาชญากรรมได้ เนื่องจากอาชญากรรมเป็นลักษณะหนึ่งของพฤติกรรม

มนุษย์ ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาว่าสภาพแวดล้อมของชุมชนและอาคาร เช่น ขนาดของชุมชน จำนวนทางเข้าออกในชุมชน ขนาดของกลุ่มที่ใช้ทางเข้าออกร่วมกัน เป็นต้น ว่ามีความสอดคล้องหรือเอื้ออำนวยต่อการเกิดอาชญากรรมอย่างไร กล่าวคือการทำหนดลักษณะทางกายภาพมีลักษณะที่ส่งเสริม (Sociopetality) หรือมีลักษณะที่ทำให้คนในชุมชนแยกจากกัน (Sociofugality) ซึ่งเรื่องนี้ก็มีส่วนสำคัญ โดยเฉพาะชุมชนประเภทที่อยู่อาศัย ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วจะมีลักษณะทางกายภาพที่เอื้ออำนวยต่อการเกิดอาชญากรรมค่อนข้างมาก และจะมีปัญหาในเรื่องค่าใช้จ่ายในการติดตั้งอุปกรณ์และยามรักษาความปลอดภัยมากกว่าอาคารประเภทพาณิชยกรรม จึงทำให้สภาพแวดล้อมของชุมชนประเภทที่อยู่อาศัยมีส่วนสำคัญต่อการเกิด อาชญากรรมและการควบคุมอาชญากรรม

สำหรับลักษณะของอาชญากรรมในการศึกษาครั้งนี้ จะมุ่งเน้นอาชญากรรมประเภทประทุษร้ายต่อทรัพย์ ซึ่งได้แก่ คดีลักทรัพย์ คดีโจรกรรมรถยนต์/รถจักรยานยนต์ วิ่งราวทรัพย์ คดีชิงทรัพย์ และคดีปล้นทรัพย์ เนื่องจากเป็นอาชญากรรมที่ไม่มีเงื่อนไข และเกิดจากการฉกฉวย โอกาสมากที่สุด จึงมีความเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมมากที่สุด โดยมีลักษณะของการประกอบอาชญากรรมเฉพาะขอบเขตของละแวกบ้านนั้นๆ หรือภายในบริเวณแคหะสถานทั้งในเวลากลางวัน และกลางคืน สำหรับขอบเขตของพื้นที่ศึกษา เลือกศึกษาในชุมชนประเภทที่พักอาศัยในพื้นที่ความรับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลสุทธิสาร

1.4 สมมติฐานของการวิจัย

สภาพแวดล้อมทางกายภาพของชุมชนพักอาศัย มีความสัมพันธ์กับการเกิดคดีอาชญากรรมประเภทประทุษร้ายต่อทรัพย์

1.5 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

พื้นที่ทำการศึกษา	หมายถึง	เขตความรับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลสุทธิสาร
สภาพแวดล้อม	หมายถึง	สิ่งต่างๆ ทั้งปวงทางกายภาพ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่ปรากฏตามธรรมชาติหรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น สิ่งของ อาคาร ชุมชน ฯลฯ บริเวณและส่วนแวดล้อมของ อาคาร ที่พักอาศัย รวมทั้งสภาพแวดล้อมของอาคาร ที่พักอาศัย ตลอดจนสภาพการ ของการใช้ที่ดินในเขตที่พักอาศัย ของพื้นที่ทำการศึกษา
อาชญากรรม	หมายถึง	การกระทำของบุคคลที่กฎหมายได้บัญญัติไว้เป็นข้อห้าม และถือว่าเป็นการกระทำความผิด ซึ่งมีโทษทาง

อาญา มิใช่ทางแพ่ง

การประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน หมายถึง พฤติกรรมในการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ซึ่งในที่นี้หมายความรวมถึง การลักทรัพย์ การชิงทรัพย์ การฉ้อโกงทรัพย์ การปล้นทรัพย์ การลักทรัพย์รถยนต์ /รถจักรยานยนต์

คำว่าคดีและอาชญากรรม ให้มีความหมายเดียวกัน

ผู้เสียหาย หมายถึง เจ้าทุกข์คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ซึ่งได้แจ้งความไว้

ผู้เสียหาย ผู้ประสบเหตุ และผู้ประสบคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ให้มีความหมายเดียวกัน

การสอดส่องดูแล หมายถึง ความสามารถในการสังเกตดูแล โดยเกิดจากการมอง ที่ถูกกระตุ้นโดยการจัดสภาพแวดล้อมบางประการ หรือ การจัดวางตำแหน่งกิจกรรมบางอย่าง ทำให้ผู้บุกรุก มีความรู้สึกว่ายู่ภายใต้การสังเกต และจับ ตามองอยู่ ตลอดเวลา

ความรู้สึกเป็นเจ้าของพื้นที่ หมายถึง ความรู้สึกอย่างหนึ่งของมนุษย์ ที่มีต่อพื้นที่ที่ตนครอบครอง หรือคิดว่าตนมีส่วนครอบครองอยู่ เมื่อมีคนนอกกลุ่ม เข้ามารุกล้ำพื้นที่ดังกล่าว จะเกิดความรู้สึกไม่พอใจ และต่อต้าน เช่น การจับตามองอย่างระมัดระวัง เป็นต้น

พื้นที่ทุติยภูมิ หมายถึง อาณาบริเวณซึ่งบุคคลหรือกลุ่มบุคคลสามารถแสดงสิทธิการครอบครอง รวมทั้งควบคุมการใช้ประโยชน์พื้นที่ของบุคคลแปลกหน้าได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งเป็นพื้นที่กึ่งสาธารณะ เช่น ถนนในหมู่บ้านจัดสรร ทางเดินร่วมที่ใช้ร่วมกัน เป็นต้น

พื้นที่ป้องกันตนเองและพื้นที่ทุติยภูมิ ให้มีความหมายเดียวกัน

ทางเดินร่วม หมายถึง ช่องทางสัญจรหน้าอาคารบ้านเรือนที่ผู้อยู่อาศัยใช้ร่วมกัน

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางวางแผนป้องกันอาชญากรรมให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการจัดสภาพแวดล้อมให้มีความเหมาะสม เช่น การใช้ที่ดิน การกำหนดขนาดที่เหมาะสมของชุมชน การควบคุมแหล่งอบายมุข การจัดอัตราค่าสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นต้น
2. เป็นข้อมูลแก่ประชาชนในการป้องกันตนเองจากอาชญากรรม และเป็นข้อมูลในการพิจารณาเลือกซื้อที่อยู่อาศัยที่มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ในการลดช่องโอกาสของการประกอบอาชญากรรม นอกเหนือจากการพิจารณาข้อมูลในด้านอื่นๆ
3. เป็นข้อมูลแก่ผู้ประกอบการก่อสร้างทรัพย์สิน ในการจัดสภาพแวดล้อมของโครงการให้มีความเหมาะสมเพื่อประโยชน์ในการป้องกันอาชญากรรม
4. นำหลักการในการป้องกันอาชญากรรมมาปรับใช้ในการแก้ปัญหาอื่นๆ ของชุมชน เช่น ปัญหาทางด้านสาธารณูปโภค ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ เป็นต้น และการมีส่วนร่วมในการจัดการกับชุมชนของตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบของการเมืองการปกครองในโอกาสต่อไป
5. เป็นแนวทางในการศึกษาปัญหาอาชญากรรมในอนาคต

1.7 ขั้นตอนและวิธีการวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีแนวทางในการศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ ตอนที่หนึ่ง เพื่อศึกษาเหตุและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดอาชญากรรม การศึกษาในส่วนนี้เป็นการวิจัยเอกสารจากผลงานของนักวิชาการหลายๆ ท่านที่ได้เคยศึกษามาก่อนหน้านี้แล้วนำมารวบรวมให้เป็นระบบ เพื่อให้สะดวกต่อการกำหนดกรอบแนวความคิด และการวิจัยในขั้นตอนต่อไป ตอนที่สอง เพื่อศึกษาถึงการมีสหสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมของชุมชน กับการเกิดคดีอาชญากรรมประเภทประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน การศึกษาในส่วนนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามในการสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์กับกลุ่มตัวอย่างที่ได้ทำการคัดเลือกแล้ว ตอนที่สาม เป็นการเสนอแนะแนวทางในการป้องกันอาชญากรรม โดยนำผลจากการศึกษาในตอนหนึ่งและตอนที่สองมาปรับใช้ให้เป็นแนวทางเดียวกัน เพื่อความสัมฤทธิ์ผลในการป้องกันอาชญากรรม ซึ่งขั้นตอนที่ใช้ในการศึกษาเพื่อนำไปสู่วัตถุประสงค์ของวิทยานิพนธ์ ประกอบด้วยรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

1. ทบทวนวรรณกรรมผลการศึกษาของนักวิชาการในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปกำหนดเป็นกรอบแนวความคิดในการวิจัย โดยอาศัยแนวทฤษฎีที่มีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของวิทยานิพนธ์
2. ศึกษาเหตุและปัจจัยของลักษณะทางกายภาพที่ก่อให้เกิดอาชญากรรม ซึ่งในการศึกษาต้องอาศัยการเก็บรวบรวมข้อมูลระดับปฐมภูมิ เพื่อทราบถึงลักษณะข้อมูลสภาพแวดล้อมของชุมชน และลักษณะที่เกี่ยวกับอาชญากรรมที่กลุ่มตัวอย่างประสบ ผู้วิจัยจึงได้เลือกพื้นที่ความรับผิดชอบ

ของสถานีตำรวจนครบาลสุทธิสารเป็นกรณีศึกษา เนื่องจากเป็นย่านเขตเมืองชั้นในของกรุงเทพมหานคร มีการใช้ที่ดินแบบผสมผสานซึ่งมีความสับสนปะปนกัน ทั้งการใช้ที่ดินแบบธุรกิจพาณิชย์กรรม ย่านพักอาศัยขนาดใหญ่ที่มีความหนาแน่นปานกลาง และหนาแน่นมาก รวมทั้งสถาบันราชการต่างๆ จึงเป็นย่านที่มีความสับสนวุ่นวาย ธุรกิจประเภทต่างๆ ซึ่งขยายตัวอย่างรวดเร็วทำให้เกิดแหล่งงานมากขึ้น มีการก่อสร้างเพิ่มขึ้น เกิดการอพยพมากขึ้น เกิดแหล่งเสื่อมโทรม มีการเคลื่อนไหวทางสังคมสูงขึ้น ฯลฯ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ย่อมมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมของชุมชนในด้านต่างๆ เช่น การใช้ที่ดิน เกิดความสับสน การขาดแคลนสาธารณูปโภค ชุมชนถูกรบกวน ฯลฯ รวมทั้งผลกระทบทางด้านอาชญากรรมด้วย และจากสถิติคดีอาชญากรรม พบว่า พื้นที่ความรับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลสุทธิสาร เป็นพื้นที่เขตเมืองชั้นในที่มีการเกิดคดีอาชญากรรมประเภทประทุษร้ายต่อทรัพย์สินสูงพื้นที่หนึ่งของกรุงเทพมหานคร

3. กำหนดกรอบแนวความคิดและตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งได้แก่ ตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม โดยตัวแปรตามในที่นี้ได้แก่ การเกิดคดีอาชญากรรมประเภทประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ส่วนตัวแปรอิสระในที่นี้ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพของชุมชนในพื้นที่ความรับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลสุทธิสาร ซึ่งกรอบแนวความคิดที่ใช้ในการกำหนดตัวแปรทางกายภาพ คือ แนวทฤษฎีว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรม และแนวทฤษฎีอิทธิพลของสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มีต่อพฤติกรรมมนุษย์

จากการศึกษาเบื้องต้น พบว่า ปัจจัยในทางสังคมและปัจจัยทางกายภาพเป็นเหตุและปัจจัยที่มีส่วนสัมพันธ์กับอาชญากรรม โดยปัจจัยในทางสังคมเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความคิดจิตใจของบุคคลให้มีพฤติกรรมอาชญากรรม ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเกิดคดีอาชญากรรม ส่วนปัจจัยทางกายภาพ เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดสิ่งจูงใจหรือโอกาสให้คนร้ายตัดสินใจกระทำผิด ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยแฝงของการเกิดคดีอาชญากรรม ในการวิจัยนี้มุ่งที่จะศึกษาการเกิดคดีอาชญากรรมประเภทประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ที่เกิดขึ้นในที่พักอาศัย เพื่อศึกษาสาเหตุที่เกิดจากข้อบกพร่องของสภาพแวดล้อมในที่พักอาศัยหรือบริเวณที่พักอาศัย ทั้งนี้เป็นการศึกษาถึงสิ่งที่สถาปนิกและนักวางแผนได้กำหนดลักษณะสภาพแวดล้อม ซึ่งส่งผลเอื้ออำนวยต่อการเกิดคดีอาชญากรรมประเภทประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน

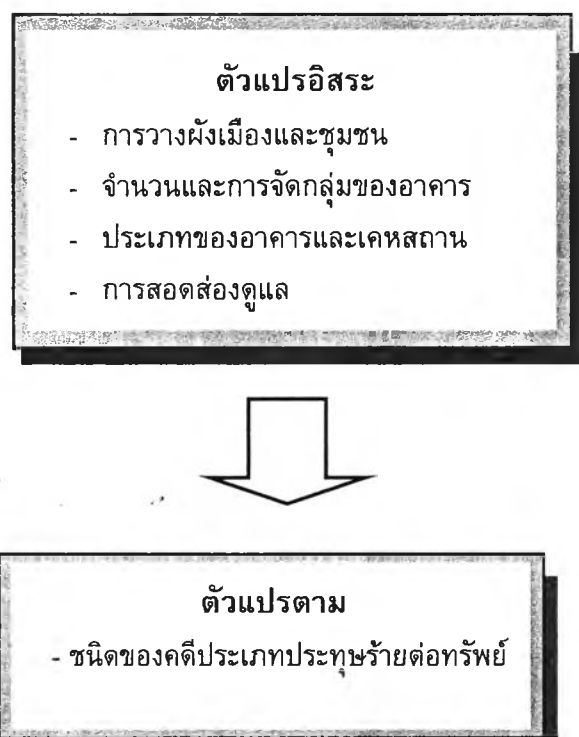
ตัวแปรอิสระ แบ่งตามลักษณะ ดังนี้

- 1) การวางผังเมืองและชุมชน เช่น ประเภทการใช้ที่ดินของย่าน ทางเข้าออกของชุมชน บริเวณตรอกซอยที่เปลี่ยวหรือคดเคี้ยว บริเวณที่พักอาศัย ที่เปลี่ยว ฯลฯ
- 2) จำนวนและการจัดกลุ่มของอาคาร เช่น ขนาดของโครงการหรือชุมชน การใช้ประโยชน์ของที่ว่าง
- 3) ประเภทอาคารและเคหสถาน เช่น สำนักงาน บ้านเดี่ยว ตลาดสดหรือศูนย์การค้า ฯลฯ
- 4) การสอดส่องดูแล เช่น ความสามารถในการมองเห็น ฯลฯ

ตัวแปรของอาชญากรรม แบ่งตามลักษณะ ดังนี้

1) ชนิดของอาชญากรรมประเภทประทุษร้ายต่อทรัพย์ ได้แก่ คดีลักทรัพย์
คดีวิ่งราวทรัพย์ คดีปล้นทรัพย์ คดีโจรกรรมรถยนต์และรถจักรยานยนต์

ภาพที่ 1.1
แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

4. ประชากรที่ศึกษาและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

4.1 ประชากรที่ศึกษา เป็นเจ้าทุกข์คดีอาชญากรรมประเภทประทุษร้ายต่อทรัพย์ ในบริเวณชุมชน ในพื้นที่ความรับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลสุทธิสาร ซึ่งได้ไปแจ้งความไว้ที่ สถานีตำรวจนครบาลสุทธิสาร (ข้อมูลระหว่างปี 2541-2545) ทั้งนี้กลุ่มประชากรที่ศึกษาจะเป็น กลุ่มประชากรที่มีรายได้ปานกลางและรายได้น้อยเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจัด เป็นกลุ่มประชากรส่วนใหญ่ ในสังคม และเป็นกลุ่มประชากรที่มักประสบกับอาชญากรรมประเภท ประทุษร้ายต่อทรัพย์ เนื่องจากมีลักษณะของสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชญากรรม ซึ่งเป็นอาชญากรรมที่เกิดจากการฉวยโอกาสเป็นส่วนใหญ่

4.2 การศึกษาประชากรและวิธีการสุ่มตัวอย่าง

ก) คัดเลือกรายชื่อเจ้าทุกข์ที่ได้แจ้งความไว้ที่สถานีตำรวจนครบาลสุทธีสาร ในระยะเวลา 5 ปี ย้อนหลัง (2541-2545) โดยคัดลอกจากการสรุปประมวลเหตุและคดีประจำวัน จากแผนกสถิติและข้อมูลกองบัญชาการตำรวจนครบาล ซึ่งจะได้จำนวนเจ้าทุกข์ที่มีที่อยู่อาศัยในพื้นที่ความรับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลสุทธีสาร ที่ได้แจ้งความในคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ไว้จำนวนประมาณ 1,260 ราย หรือประมาณร้อยละ 6.0 ของจำนวนคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ทั้งหมดในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครชั้นใน แล้วทำการคัดเลือกเจ้าทุกข์รายที่อาศัยอยู่ในชุมชน โดยการตรวจสอบกับทางสำนักงานเขตดินแดง เขตห้วยขวาง และเขตจตุจักร

ข) จัดกลุ่มที่อยู่อาศัยที่เกิดคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ในชุมชน/ย่าน/โครงการ เดียวกันไว้ด้วยกัน แล้วนำมาเรียงลำดับโครงการที่เกิดเหตุตามปริมาณคดีที่เกิดขึ้น ซึ่งจะได้ชุมชน/ย่าน/โครงการ ที่เกิดคดีตั้งแต่ 20 คดีขึ้นไป จำนวน 16 บริเวณ ได้จำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 760 ครัวเรือน แล้วจึงทำการสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่เจาะจง หรือแบบบังเอิญ โดยให้เจ้าทุกข์หรือหัวหน้าครัวเรือนเท่านั้นเป็นผู้ตอบคำถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความเที่ยงตรงมากที่สุด

ค) การหาขนาดตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณของ ทาโร ยามาเน (Taro Yamane : 886) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(\phi^2)}$$

$$n = \text{จำนวนตัวอย่าง}$$

$$N = \text{จำนวนรวมทั้งหมดของประชากรที่ใช้ในการศึกษา}$$

$$\phi = \text{ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 0.05 ซึ่งเป็นระดับเดียวกับความมีนัยสำคัญ)}$$

$$\text{ดังนั้น } n = \frac{1,260}{1 + 1,260(0.05^2)}$$

$$n = 303.64$$

ดังนั้น ในการสุ่มตัวอย่างขนาดประชากรในการศึกษาจึงควรมีไม่น้อยกว่า 304 ตัวอย่าง ซึ่งในการสุ่มตัวอย่างผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างจำนวน 310 ตัวอย่าง เพื่อเพิ่มหรือขยายขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เป็นการชดเชยความผิดพลาดจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง และเป็น การชดเชย ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากเงื่อนไขของเซลล์ที่มีค่าความถี่คาดหวังต่ำกว่า 5 (Cell with Expected value < 5) อยู่ในจำนวนที่มีผลต่อความ น่าเชื่อถือของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ทำให้ผลการทดสอบมีความถูกต้องยิ่งขึ้น

5. สร้างเครื่องมือเก็บข้อมูล ที่เป็นแบบสอบถามและแบบสังเกตการณ์ โดยอาศัยกรอบ แนวความคิดจากการทบทวนวรรณกรรม ซึ่งเครื่องมือดังกล่าวจะนำไปใช้รวบรวมข้อมูลภาคสนาม

จากกลุ่มตัวอย่าง โดยเป็นการเก็บข้อมูลทางสถิติทั้งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยมีการกำหนดเครื่องมือและวิธีการ ดังนี้

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการเก็บข้อมูลจากสถานที่หรือผู้ให้ข้อมูลโดยตรง โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสังเกตการณ์ (Observation Check-list) ซึ่งประกอบไปด้วยข้อคำถาม 2 ส่วน (ภาคผนวก ก และ ข..)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับประชากร ในส่วนนี้เป็นการสอบถามข้อมูลลักษณะโดยทั่วไปของประชากรที่ศึกษา เป็นการสอบถามเกี่ยวกับสภาพสังคม/เศรษฐกิจของผู้ให้สัมภาษณ์ที่ตกเป็นตัวอย่าง ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส อายุ อาชีพ รายได้ เป็นต้น

ส่วนที่ 2 ลักษณะคดีอาชญากรรม คำถามในส่วนนี้เป็นการสอบถามถึงลักษณะคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ที่เกิดขึ้น ส่วนของบ้านที่ถูกงัดแงะหรือบุกรุก เวลาที่เกิดเหตุ และมูลค่าทรัพย์สินที่สูญหาย ขนาดของชุมชน จำนวนทางเข้าออกของชุมชน ความกว้าง ของถนน เป็นต้น โดยเป็นคำถามแบบเลือกตอบ

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนรายงานเอกสาร บทความจากหนังสือ และผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องในลักษณะของวรรณกรรม รายงาน กิจกรรม และทะเบียน เป็นต้น เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์และวางแผนการวิจัย

6. ดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนามกับกลุ่มประชากรเป้าหมาย ซึ่งเป็นผู้อยู่อาศัยในชุมชนประเภทที่พักอาศัยที่เคยประสบคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ ในการเก็บข้อมูลจะใช้การสอบถามควบคู่ไปกับการสังเกตการณ์ และเพื่อความแม่นยำของข้อมูล หากมีข้อสงสัยต้องสอบถามกับกลุ่มประชากรเป้าหมาย และมีการถ่ายภาพนิ่งบริเวณโดยรอบ โดยเฉพาะในจุดที่น่าสนใจ

7. การวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้วจะนำมาลงรหัสและประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งข้อมูลส่วนใหญ่เป็นข้อมูลประเภทนามบัญญัติ (Nominal Scale) มีลักษณะเป็นข้อมูลประเภทไม่ต่อเนื่อง (Discrete) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล จึงเป็นแบบที่ไม่จำกัดรูปแบบการกระจาย (Nonparametric Statistics) ดังนี้

7.1 การวิเคราะห์โดยใช้อัตราส่วนร้อยละ ซึ่งเป็นสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ในการวิเคราะห์หรือเปรียบเทียบความแตกต่างของข้อมูล เช่น อายุ เพศ ระดับการศึกษา รูปแบบวัฒนธรรมองค์การ เป็นต้น และการบรรยายลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา โดยผลที่ได้จะไม่นำไปสรุปอ้างอิงถึงกลุ่มประชากรอื่นๆ แต่จะบรรยายลักษณะหรือแจกแจงข้อมูลตามที่เก็บรวบรวมมาได้เท่านั้น โดยเสนอเป็นตารางหรือกราฟตามความเหมาะสม

7.2 การหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ใช้การทดสอบแบบไคสแควร์ (Chi-square Test) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Level of Significance) เท่ากับ 0.05 ทดสอบ

ความเป็นอิสระ (Test of Independence) ระหว่างตัวแปร ผู้วิจัยจะต้องนำตัวแปรที่ต้องการศึกษามาสร้างเป็นตารางแจกแจงความถี่ร่วม (Cross-Tab Tabulation) พร้อมทั้งนำผลที่ได้มาวิเคราะห์และสรุปผล

7.3 การหาระดับความสัมพันธ์ระหว่างค่าตัวแปร โดยใช้สถิติวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์แห่งความมีเงื่อนไข (Contingency Coefficient, C) ของเพียร์สันที่ระดับนัยสำคัญเดียวกันกับไคสแควร์ โดยคำนวณได้จากสมการ ดังนี้ (ปกรณ เทพจร : 2540)

$$C = \sqrt{\frac{\chi^2}{\chi^2 + N}} \quad \text{เมื่อ} \quad \begin{array}{l} \chi^2 = \text{ค่าไคสแควร์} \\ N = \text{จำนวนตัวอย่าง} \end{array}$$

เนื่องจากค่าไคสแควร์สามารถบอกได้แต่เพียงว่า ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันอย่างไรมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่เท่านั้น แต่จะไม่สามารถบอกได้ถึงระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร จึงมีการสร้างเครื่องมือวัดที่อาศัยฐานจากไคสแควร์ ได้แก่ สถิติวิเคราะห์สัมประสิทธิ์แห่งความมีเงื่อนไข (Contingency Coefficient, C) เพื่อบอกระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ระดับนัยสำคัญเดียวกับนัยสำคัญของไคสแควร์

ค่า C ใช้ได้ดีกับตารางไคสแควร์ทุกขนาด และไม่มีข้อจำกัดในเรื่องจำนวนตัวอย่าง จึงมีความสะดวกในการใช้ ถ้าค่า C เท่ากับ 0 แสดงว่าตัวแปรทั้งคู่ไม่มีความสัมพันธ์กัน และค่าสูงสุดของ C จะแตกต่างกันไปตามจำนวนชั้นของตัวแปร แต่จะมีค่าไม่ถึง 1 แม้ว่า ตัวแปรสองตัวจะมีความสัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์ก็ตาม ซึ่งค่าสูงสุดของ C เมื่อตัวแปรสองตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์คือ (ปกรณ เทพจร, 2540 : 97-98)

$$C_{\max} = \sqrt{\frac{r-1}{r}} \quad \text{โดยที่จำนวนแถวและคอลัมน์เท่ากัน (r = c)}$$

- ค่า C จากตาราง 2x2 จะมีค่าสูงสุดไม่เกิน 0.707
- ค่า C จากตาราง 3x3 จะมีค่าสูงสุดไม่เกิน 0.816

เมื่อค่าสูงสุดของ C ไม่ถึง 1 จึงต้องมีการปรับค่า C ให้ได้ค่าสูงสุดเท่ากับ 1 เมื่อตัวแปรสองตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์ โดยการนำค่า C ที่คำนวณได้หารด้วยค่า C สูงสุด ค่า C ที่ปรับแล้วจะมีค่าต่ำสุดและสูงสุดอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 เช่นเดียวกับค่าสัมประสิทธิ์อื่นๆ ที่มีฐานจากไคสแควร์ จึงทำให้การตีความหมายง่ายและเข้าใจตรงกันยิ่งขึ้น ค่า C มีความสะดวกในการใช้ เนื่องจากใช้วิธีการทดสอบความมีนัยสำคัญเดียวกันกับไคสแควร์ และไม่ต้องคำนึงถึงการแจกแจงของประชากร ใช้ได้กับข้อมูลทุกลักษณะไม่ว่าจะมีการแจกแจงเป็นปกติ (normal) หรือเบ้ (skewed) หรือต่อเนื่อง (continuous) หรือไม่ต่อเนื่องกัน (discrete) และใช้ได้กับการวัดทุกระดับ มักใช้ในการดูขนาดความสัมพันธ์อย่างคร่าวๆ ซึ่งไม่ละเอียดนัก ค่า C จาก

ตารางที่ไม่เหมือนกันจะนำไปเปรียบเทียบกันไม่ได้ เช่น จะนำค่า C จากตารางขนาด 2×2 ไปเปรียบเทียบกับค่า C จากตารางขนาด 3×3 ไม่ได้

เนื่องจากสถิติวิเคราะห์ในการศึกษาที่กล่าวมานี้ เป็นสถิติแบบที่ไม่ใช้พารามิเตอร์ (Non-parametric Statistic) ซึ่งมีข้อดี - ข้อเสีย ดังนี้

1) ใช้ประโยชน์ได้ง่าย เนื่องจากมีข้อตกลงเกี่ยวกับลักษณะการแจกแจงของประชากรที่ไม่ยุ่งยากและไม่จำเป็นต้องทำการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับค่าของประชากรนั้นๆ

2) สะดวกในการอธิบายและทำความเข้าใจ เนื่องจากใช้กระบวนการทางคณิตศาสตร์ง่ายๆ การคำนวณจึงไม่ยุ่งยาก

3) มีความรวดเร็วในการใช้ เมื่อกลุ่มตัวอย่างมีขนาดเล็กหรือข้อมูลมีจำนวนน้อยหรือการกระจายมีพอประมาณ โดยทั่วๆ ไปมีความรวดเร็วกว่าการทดสอบแบบ Parametric

4) ใช้ได้กับข้อมูลทุกระดับการวัดในขณะที่การทดสอบแบบ Parametric ต้องการข้อมูลที่มีระดับการวัดอย่างน้อยอยู่ในมาตราอันตรภาค (Interval) ขึ้นไป

5) เนื่องจากข้อตกลงมีน้อยและไม่ยุ่งยาก การขาดลักษณะตามข้อตกลง (Violation of assumptions) จึงมีความไว้น้อยกว่า ซึ่งความจริงแล้วผลที่เกิดขึ้นจากการขาดคุณสมบัติตามข้อตกลงดังกล่าวมีความสำคัญมากต่อการใช้สถิติทั้งสองแบบ แต่ตามความรู้สึกของเบรดลีย์ (Bradly, 1968) คิดว่าผลที่เกิดขึ้น การทดสอบแบบ Nonparametric สามารถดูแลได้ดีกว่า

ข้อจำกัดของการทดสอบแบบไคสแควร์

1) เป็นการทดสอบหางเดียว และเป็นการทดสอบค่าทางหางสูงเสมอ (a one-tailed, Upper-tail test) ซึ่งมีฐานคติ (Assumptions) คือ

- จำนวนความถี่คาดหวัง (Expected Value) ที่มีค่าต่ำกว่า 5 ต้องมีไม่เกินร้อยละ 20.0 ของขนาดตาราง ($r \times c$)

- ความถี่คาดหวัง (Expected Value) ของเซลล์ใดๆ ในตารางต้องมีค่าไม่ต่ำกว่า 1 หากการทดสอบไม่เป็นไปตามฐานคติดังกล่าว จะไม่สามารถนำผลการทดสอบนั้นมาใช้ได้

2) สามารถใช้ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้ที่ละคู่ (Match Pair) เท่านั้น

3) การแปลผลในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ได้จากการทดสอบ ไม่สามารถบอกได้ถึงระดับหรือขนาดของความสัมพันธ์ ดังนั้น จึงต้องสร้างเครื่องมือวัดที่มีฐานจากไคสแควร์เพื่อบอกถึงระดับหรือขนาดของความสัมพันธ์ดังกล่าว เช่น สัมประสิทธิ์แห่งความมีเงื่อนไข (Contingency Coefficient, C) หรือสัมประสิทธิ์ฟี (Phi Coefficient) เป็นต้น

8. สรุปผลการวิจัย และการเสนอแนะแนวทางในการป้องกันอาชญากรรม

ภาพที่ 1.2
แสดงขั้นตอนการศึกษา

